

СЕКЦІЯ II. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

АЛЕКСАНДРОВА О.Ю., к.економ.н, доцент,

Український державний університет залізничного транспорту

КОСИЧ М.В. к.економ.н, доцент

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МОНОПОЛІСТИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Історія існування монополії досить тривала, однак протягом розвитку ринкових процесів монополістичні тенденції виявлялися нерівномірно і в різних формах.

Найбільш яскраво прояв монополістичних тенденцій відбувався на рубежі 19 і 20 століть в США, яка на той момент стала однією з найрозвиненіших і найбагатших країн світу. США - перша держава, яка постала перед проблемами переходу від економіки вільної конкуренції до переваги монополій [1]. Тому дана країна є родоначальником антимонопольного законодавства в економіці, як способу зниження негативних наслідків від функціонування монопольних об'єднань. Це призвело до того, що вчені перейшли від дослідження ринків досконалої конкуренції до ринків недосконалої економіки, як того вимагала практична діяльність.

Розвиток господарської практики призвів до появи нових монополістичних утворень. На кожному етапі економічних відносин виникали різні форми монополізації господарства: підйом акціонерної власності, посилення ролі банків і розвиток системи участі, монополістичні об'єднання як засіб централізації капіталу, розвиток форм капіталістичних підприємств і поява нових форм об'єднання. Перераховані процеси впливали на розвиток економічних відносин в світі, у тому числі і ці процеси посилювали рівень монополізації господарства.

Прискорення науково-технічного прогресу і зростання попиту на продукцію породило нові форми монопольних об'єднань на базі акціонування капіталу для забезпечення масового виробництва.

Іншим фактором виникнення монопольних об'єднань є посилення ролі банків та інших фінансових установ з так званою системою участі. Зростання концентрації виробництва і капіталу призводило до необхідності отримання довгострокових позик, відкриття кредиту при зміні економічної ситуації. Це істотно посилювало роль банків, вивівши їх на перший план і перетворивши в

могутніх монополістів. Зрощування банківського і промислового капіталу призвело до виникнення фінансового капіталу і фінансової олігархії.

Ще однією формою існування галузевих і міжгалузевих монополістичних організацій з'явилася система участі. Можливість її появи знаходиться в сутності акціонерної форми організації підприємства. Власником контрольного пакета акцій однієї компанії може бути інша компанія, що забезпечує останній ймовірність управління «дочірньої» компанією. Така система участі може носити багаторівневий характер, даючи можливість фірмі, що знаходиться на чолі піраміди контролювати величезні капітали.

Прискорене зростання величини капіталу відбувалося в результаті процесу централізації, шляхом злиття окремих компаній. Така форма монополістичних тенденцій була яскраво виражена в США на рубежі 19 і 20 століть. В результаті такої форми централізації капіталу в США з'явилися великі компанії, які об'єднували цілі галузі промисловості: в металургії - це «Стандардойл», в автомобільній галузі - «Дженералмоторс» і т.д. [2].

У 20 столітті з'являються інші форми монополістичних об'єднань, такі як концерни і конгломерати, так звані монополії монополій. Необхідність більш тісної кооперації виробництв і процесів комбінування призвело до виникнення концернів, так як потрібен був більш централізований контроль. Подальший розвиток капіталістичних підприємств призвів до утворення конгломератів, де об'єднувалися абсолютно різноманітні види виробництв ніяк між собою не пов'язані. В даній формі монопольних об'єднань формуються умови для перетікання капіталу з однієї галузі в іншу, без участі класичного ринку капіталу.

Подальший розвиток монополістичних об'єднань робить стрибок у другій половині 20 століття, коли великі підприємства виходять за рамки внутрішнього ринку і завойовують світові ринки шляхом утворення транснаціональних корпорацій. Наприкінці 20 століття транснаціональні корпорації значно міцніють і набувають економічну і фінансову міць, коли річний оборот деяких з них перевищує результати роботи окремих країн світу і чинять потужний вплив на світову економіку[3].

Посилення ролі транснаціональних корпорацій відбувається завдяки впровадженню досягнень науково-технічного прогресу в їх діяльність, на їх частку припадає більша частина зареєстрованих патентів у світі, але з іншого боку величезні фінансові можливості дозволяють їм же і фінансувати наукові дослідження та конструкторські розробки.

Список використаних джерел

1. Заславская М.Д. История экономики: Учебное пособие для бакалавров. Москва.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2013. 296 с.

2. Казицкая Н.С. Система антимонопольного регулювання в США.
URL: <http://www.xserver.ru>

3. Транснаціональні корпорації та Україна. URL:
<http://www.geograf.com.ua>

БОРОВИК Ю.Т., кандидат економічних наук, доцент

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

СУТНІСТЬ І ПРИНЦИПИ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»

В сучасних умовах потреби людства значно перевищують можливості їх забезпечення природними ресурсами. Економічне зростання наприкінці ХХ століття досягалося, головним чином, внаслідок використання ресурсовитратних та енергоємних технологій виробництва, що спричинило погіршення стану навколишнього середовища. Подальший економічний розвиток потребує кардинальних змін чинної економічної системи, переходу до нової парадигми господарювання та реалізація базових принципів сталого розвитку. Одним із оптимальних варіантів забезпечення таких змін, на думку багатьох вчених світу, є концепція «зеленої економіки».

Необхідність впровадження концепції «зеленої економіки» в Україні пов'язана зі складною соціально-економічною ситуацією, низькою якістю навколишнього природного середовища в більшості регіонів, ресурсною та енергетичною залежністю від зовнішніх ринків, низькою енергоефективністю національних виробництв, погіршенням здоров'я нації та якості життя населення. Національна економіка потребує поступової заміни «коричневої» індустріальної економіки на нову «зелену», що дозволить забезпечити національну безпеку держави найближчим часом та врахувати сучасні екологічні вимоги світової спільноти.

Теорія «зеленої» економіки базується на трьох аксіомах:

- неможливість нескінченного розширення сфери впливу в обмеженому просторі;
- неможливість задоволення потреб, що нескінченно зростають, в умовах обмеженості ресурсів;
- на Землі все є взаємопов'язаним .

У «зеленій» економіці виділяють систему напрямків:

1. Впровадження відновлюваних джерел енергії. Відзначимо, що, за твердженням екологів, більше ніж половина всіх горючих корисних копалин